

**Odborné stanovisko k pramennému materiálu týkajúceho sa údajného udania
Alžbety Doležalovej z Lidíc**

Analýzou dostupných materiálov som mala odpovedať na otázku zaslanú zo strany Pamätníka Lidice, či je možné na základe dochovaných prameňov označiť pani Alžbetu Doležalovú rod. Káclovú z Lidíc „*naprosto jednoznačně a bez jakýchkoliv pochybností*“ za osobu, ktorá udala svoju podnájomníčku Štěpánku Mikešovou pre jej židovský pôvod.

Kľúčovými dokumentmi, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii k okolnostiam odovzdania Židovky Š. Mikešovej gestapu v Kladne 2. júna 1942, sú: správa vrchného strážmajstra Vojtěcha Babůrka z četníckej stanice v Buštěhrade gestapu v Kladne z rovnakého dňa, správa veliteľa četníckej stanice v Buštěhrade Evžena Resslera z 11. decembra 1945 odboru pre politické spravodajstvo ministerstva vnútra a povojnový zápis v Pamätnej knihe četníckej stanice v Buštěhrade k 2. júnu 1942. Uvedené pramene mi boli zaslané v nekompletnej podobe, pri ich hodnotení som preto vychádzala hlavne z citácií v poskytnutej monografii Vojtěcha Kyncl¹ a štúdií Vojtěcha Šusteka.² K posúdeniu prípadu by som za relevantné považovala napr. aj dokumenty z povojnového vyšetrovania V. Babůrka, ktoré som však nemala k dispozícii.

Tvrdenia E. Resslera z roku 1945 (1946), označujúce ako udavačku A. Doležalovú, prevzal do svojej publikácie V. Kyncl, ktorý nevidí dôvody pochybovať o ich pravdivosti. Avšak minimálne skutočnosť, že hlásenie V. Babůrka pre gestapo v Kladne z 2. júna 1942 žiadne udanie nespomína, je podľa môjho názoru dôvodom pristupovať k Resslerovým informáciám s opatrnosťou. Zároveň ale nepovažujem za správne tvrdenie V. Šusteka, že „*je nemysliteľné, aby se o ní velitel stanice Vojtěch Babůrek v hlášení pro gestapo vůbec nezminil.*“³ Ani množstvo V. Šustekom publikovaných príkladov, kedy protektorátni príslušníci četníctva údaje o udavačoch zaznamenali, celkom nevylučuje možnosť, že by V. Babůrek takýto fakt (hoci aj proti predpisom) do hlásenia úmyselne neuviedol.

¹ KYNCL, Vojtěch. *Lidice. Zrození symbolu*. Praha 2015.

² ŠUSTEK, Vojtěch. Nepravdivé obvinění z udavačství lidické ženy Alžběty Doležalové. In *Slánský obzor*, 25, 2017 (2018), s. 48-75.

³ Tamže, s. 52.

Rukou dopísanú a nedatovanú poznámku „*udání učinila stará Káclová*“, ktorá sa nachádza na prednej strane hlásenia z 2. júna 1942 a vyvoláva ďalšie otázky, nemožno pokladať za relevantný dôkaz.

Pokiaľ mi je známe, doterajší výskum nedal odpoveď napr. na to, aké okolnosti skutočne iniciovali vznik správy E. Ressla z decembra 1945 pre ministerstvo vnútra. S určitosťou taktiež nevieme, prečo po vojne nebolo zahájené trestné stíhanie A. Doležalovej.

Považujem za málo pravdepodobné, aby četník Ressler nevedel, že A. Doležalová bola medzi preživšími obyvateľkami Lidíc. Voľba takejto osoby by preto v prípade snahy vykonštruovať obvinenie niesla so sebou zvýšené riziko odhalenia podvodu. Pokiaľ išlo o motiváciu povojnového tvrdenia E. Ressla, nesúhlasím s výrokom V. Šusteka, že četník sa zo strachu z vlastného trestného stíhania „*rozhodl vytvořit již preventivně pro sebe výhodnou verzi příběhu dvou lidických žen. První z nich – Štěpánku Mikešovou, jejíž osud v něm vzbuzoval zlé svědomí a úzkost – společně s četníkem Františkem Cábou ji zatýkal a předal gestapu. Potřeboval proto obvinít Alžbětu Doležalovou...*“⁴ Ide o domnienku autora, pričom nie je jasné, na základe čoho vraví o vnútorných pocitoch úzkosti či zlého svedomia E. Ressla voči Š. Mikešovej.

Dostupné pramene neposkytujú odpovede na viaceré zásadné otázky spojené s prípadom A. Doležalovej z Lidíc. Podľa môjho názoru preto nie je na základe súčasného stavu výskumu možné označiť ju bez akýchkoľvek pochybností za udavačku.

29. novembra 2020

PhDr. Martina Fiamová, PhD.
Historický ústav Slovenskej akadémie vied
Bratislava

⁴ Tamže, s. 73.